

ДМК010

Казки, які навчають та виховують

Харків
Видавнича група «Основа»
2022

УДК373.2
Х20

Серія «Мудрі казки»
Заснована 2012 року

Харченко О. Ю.

Х20 Казки, які навчають та виховують. Хрестоматія для читання дітям дошкільного та молодшого шкільного віку / О. Ю. Харченко. — 2-ге вид., допов. — Х. : Вид. група «Основа», 2022. — 176 с. — (Серія «Мудрі казки»).

ISBN 978-617-00-4052-7

Допитливі малюки зазвичай ставлять безліч різноманітних запитань, на які дорослі іноді не відразу можуть відповісти. А ще маленькі дослідники із задоволенням пізнають світ, не розуміючи іноді, як слід вчинити у певній ситуації. У книзі зібрано авторські казки, які допоможуть малюкам навчитися спілкуватися, сприятимуть збагаченню словникового запасу й розширенню кругозору. Казки допоможуть дорослим дати відповіді на різні запитання маленьких «чомучок», у ненав'язливій формі пояснити малюкам правила поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими.

Цей посібник буде корисним для вихователів закладів дошкільної освіти, учителів початкової школи та турботливих батьків.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-4052-7

© О. Ю. Харченко, 2020
© ТОВ «Видавнична група "Основа"», 2022

Вступ

Будь-яка казка — це історія, придумана дорослими для того, щоб навчити дитину, як поводитися в певній ситуації.

Завдяки коротким, повчальним та цікавим казкам можна сформувати гармонійну особистість. Також вони змушують дітей думати та розмірковувати, розвивати фантазію, уяву, інтуїцію та логіку. Зазвичай казки вчать дітей бути добрими та сміливими, чесними, допомагати слабким, поважати старших, робити свій вибір та відповідати за нього. Повчальні казки надають дитині життєвий досвід, дають змогу зрозуміти життєву мудрість у простій та зрозумілій формі.

Повчальні казки мають важливе призначення — показати на прикладі чи помилках інших героїв, як треба правильно чинити. Вони наочно демонструють, що буває в певному випадку, які наслідки можуть очікувати на персонажів. Завдяки їм дитина замислюється і знаходить правильні способи розв'язання конфліктів, шляхи подолання труднощів та власних страхів. Тому, прочитавши такі історії, діти вчаться відрізняти хороше від поганого, добре — від злого і робити певні висновки.

Короткі, повчальні казки для дітей можна придумувати і самостійно. Кожна дитина — це яскрава індивідуальність. У міру зростання і розвитку вона стикається з певними труднощами і скоює певні вчинки. Будь-яка ситуація може бути обіграна в казці: чи боїться вона знайомитися на майданчику з сусідською дитиною; чи плаче, відстоюючи своє право переходити через дорогу самостійно, не тримаючи маму за руку. Там гномик або білочка можуть так само можуть боятися або вередувати, а хто-небудь

підкаже їм, чому така поведінка була неправильною, і навчить, як усе виправити.

Звісно, потрібно зважати на вікові особливості, тому що малюкові буде складно слухати казки про моральні норми поведінки. Найкраще орієнтуйтеся на поведінку свого малюка. Якщо він вочевидь нудьгує і просить закінчити читати, отже, казку вочевидь дібрано неправильно. Вона не западає в душу, дитина не намагається її осмислити. Тоді відкладайте читання і починайте імпровізувати. Здебільшого спільний твір буде значно ближчий і зрозумілішим.

Після прочитування казки обов'язково слід обговорити її. Це найважливіша частина, на яку потрібно звернути особливу увагу. Прослухавши розповідь, малюк мало що зрозумів, і тим паче не готовий надати критичну оцінку поведінки персонажа. Вам потрібно підвести до цього. Ба більше, найкраще заготовити макети головних героїв або намалювати їх на папері, щоб обіграти всю дію від початку до кінця наочно.

Цікавтеся в малюка: як він розуміє поведінку певного персонажа, що йому сподобалося, а що ні. Запропонуйте йому дописати і змінити сценарій по-своєму. Як би він хотів, щоб закінчилася ця казка? Не завжди дитина з першого разу зможе відповісти. Тоді допоможіть йому. У цьому випадку може стати в пригоді ляльковий театр за участю героїв розповіді. Підготувати їх зовсім нескладно. Роздрукуйте відповідні зображення на цупкому папері та наклейте їх на основу, якою є звичайна шкарпетка.

У безкоштовному додатку за QR-кодом можна завантажити деякі аудіоказки, які читають професійні актори.

Чому в білочки дві шубки?

Цілу зиму стрибала сіренька білочка з гілки на гілку. Одного ранку визирнула вона зі свого дупла, а надворі сонечко весело усміхається, сніжок тане, перші листочки з'являються — розпочалася весна. Засумувала білочка. Усе навколо таке яскраве, веселе, і тільки у неї шубка сірою залишилася. Подивилося весняне сонечко на сумну білочку, торкнулося до неї своїми золотими промінцями й подарувало пустунці яскраву руду шубку.

Відтоді стрибає весела білочка у рудій шубці, а сіру шубку тільки взимку одягає.

Чому черепаха ніколи не залишає свій будинок?

Вийшла якось черепаха зі свого будиночка на прогулянку. Назбирала ягід, із мурашками поговорила й повернулася додому. Дивиться, а в її будиночку вже оселилася хитра лисиця. Довелося черепазі новий будиночок шукати, та вже ніколи його не залишати — всюди із собою носити.

Сумне жабеня

Жило на березі річки жабенятко. І було його життя зовсім невеселим. Поки інші жабенята стрибали в піску, плескалися у воді й наспівували свої веселі жаб'ячі пісні, наше жабенятко сиділо на листочку латаття й сумувало. Ви запитаете мене, чому воно сумувало? А хіба весело одному сидіти й дивитися, як інші граються? Ви запитаете мене, чому воно не гралося з іншими жабенятами? Та тому, що соромилося.

Але одного разу уранці сумне жабеня наважилося й підійшло до інших жабенят.

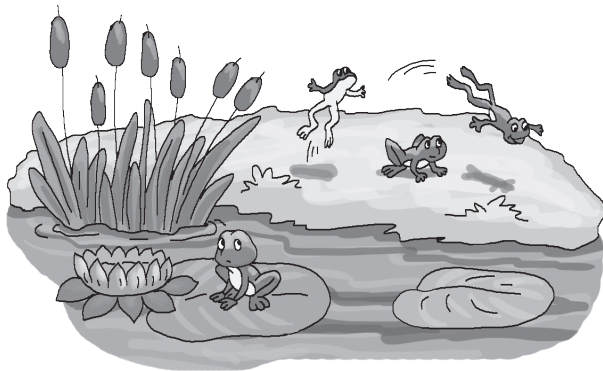
— Можна мені з вами гратися? — тихо запитало воно.

— Звісно, можна! — закричали жабенята.

— Хочеш, я навчу тебе співати жаб'ячі пісні? — запитало одне жабеня.

— А я навчу тебе хлюпатися у воді!

— Доганяй! — крикнуло третє і швидко пострибало уздовж ріки. Наше жабеня разом з іншими пострибало слідом за ним. Так минув цілий день. Жабеня гралося разом з іншими жабенятами. Як же це, виявляється, весело — гратися із друзями!

Чому Дуб не скидає листя взимку?

Настала холодна зима. Тихо тепер у лісі, аж у вухах дзвенить. Тільки часом пропищить синичка та чути, як стукає по стовбуру своїм міцним дзьобом дятел.

Сумні стоять дерева. Адже влітку на них був чудовий одяг, а зараз на гілках не лишилося жодного листочка. Тільки сніг, наче тепла шапка, покрив верхівки. Але є в лісі дерево, листя якого хоч і змінило колір, але міцно тримається на вітті. Це Дуб.

Одного разу прилетів до Дуба старий Крук.

— Ти чому не скинув листя взимку? — запитав він.

— А ти поміркуй, — запропонував йому Дуб.

— Знаю, це щоб бути найкрасивішим, — сказав Крук.

— Зовсім ні, — заперечив Дуб. — Я не хочу, щоб дерева

сумували взимку. Довгими зимовими

вечорами буду нашіптувати

їм, що незабаром настане

весна, стане тепло,

й у них знову

з'являться на гілках

гарні зелені листочки.

Чому собака живе з людиною?

Колись дуже давно жив собі в лісі собака. Сумно йому було самому. Вирішив він шукати товариша.

Якось іде собака хащами, а назустріч йому біжить заєць. Собака й каже:

— Зайцю, нумо разом жити!

— Так, — погодився заєць.

Невдовзі настав вечір, полягали вони спати. Серед ночі собака почав гавкати! Заєць прокинувся і замахав злякано лапами:

— Чого ти гавкаєш? Прийде вовк і з'їсть нас.

«Поганого я собі товариша знайшов, — подумав собака. — Полохливе у зайця серце. Мабуть, вовк нікого не боїться. Піду його шукати».

Довго чи ні йшов він, коли це вовк біжить.

— Вовче, нумо разом жити! — запропонував собака.

— Згодний! — відповів вовк.

Настав вечір, і полягали вони спати. Опівночі собака знов загавкав. Вовк прокинувся і почав сварити собаку:

— Чого ти гавкаєш? Прийде ведмідь і з'їсть нас.

«Бачу, що й вовк полохливий, коли ведмедя боїться, — розмірковував собака. — Певно, ведмідь — найсильніший за всіх. Піду його шукати».

На другий день ішов він, аж назустріч йому суне бурмило. Собака запропонував йому:

— Нумо разом жити!

От як смеркло, полягали вони спати, а серед ночі собака загавкав знову.

Ведмідь продер очі й напустився на собаку:

— Чого ти гавкаєш? Прийде людина і вб'є нас. Вона ж має рушницю.

«І ведмідь боягуз, — вирішив собака. — Навіщо мені такий товариш?» І побіг шукати людину.

Довго чи ні йшов, аж назустріч йому — мисливець. Собака й говорить йому:

— Нумо разом жити!

— Чом би й ні? — погодився мисливець. І повів собаку до своєї господи.

Настав вечір. Ліг мисливець спати. А десь опівночі собака знов загавкав. Мисливець прокинувся, вибіг на подвір'я й загукав:

— Сірко! Ату його, собачко!

Бачить собака, що людина нікого не боїться, і залишився з нею назавжди.

Чому зайчик шубку змінив?

Настала у лісі справжня зима. Усі галявини застелила вона сніговим килимом. Одягла дерева у білі пухнасті шапки.

Стрибає у кучугурах маленьке сіреньке зайчисько — радіє першому снігу. Аж раптом вийшов на галявину голодний сірий вовк. Перелякалося зайчисько, тремтить, а заховатися нікуди — всюди видно його сіреньку шубку. Тремтить довговухий пустунчик, а вовк уже помітив його й наближається. Що робити? Куди сховатися?

Побачила це зима-чарівниця. Допомогла зайчикові — подарила йому нову біленьку шубку. Зрадів маленький — тепер вовк його не помітить.

Чому в Лелеки довгі ноги?

Синичка побачила Лелеку і здивувалася:

— Які в тебе довгі ноги і дзьоб! Як це ти вміщуєшся в гнізді?

— У гнізді мені доводиться стояти. Стою я то на одній нозі, то на другій — ось так кожна і відпочиває. Зате довгі ноги і дзьоб стають мені у пригоді, коли я ходжу по ставку чи болоту, шукаючи жабок! Завдяки їхній довжині я можу заходити на досить глибокі місця і діставати собі здобич з води.

